

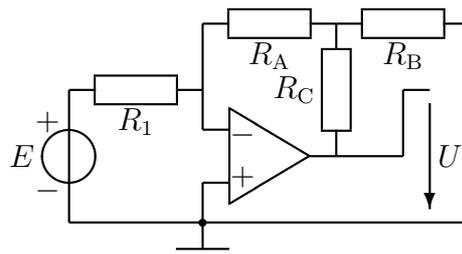
2. välikoe 11.12.2012. **Saat vastata vain neljään tehtävään!**

Sallitut: Kako, [gr.] laskin, [MAOL], [sanakirjan käytöstä sovittava valvojan kanssa!]

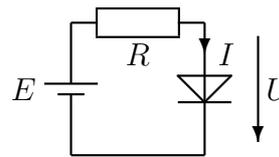
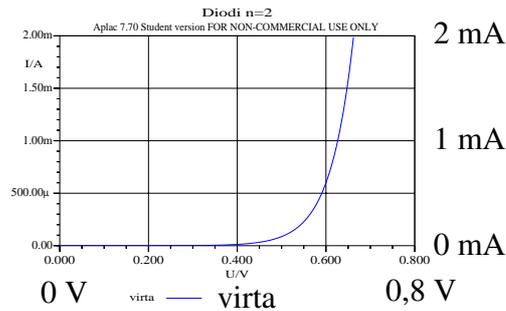
1. Laske jännite U .

$E = 1 \text{ V}, R_1 = 2 \Omega, R_A = 4 \Omega,$

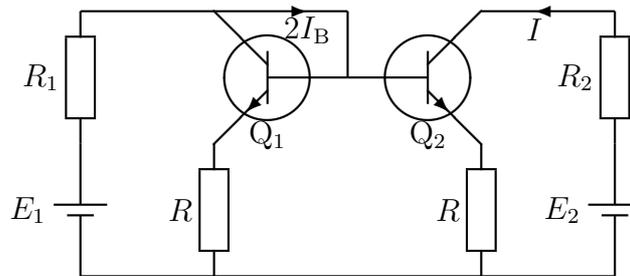
$R_B = 4 \Omega, R_C = 4 \Omega.$

2. Diodin jännite $U = 0,65 \text{ V}$. Laske vastus R ja saturaatiovirta I_S . $E = 5,6 \text{ V}, nU_T = 50 \text{ mV}$.

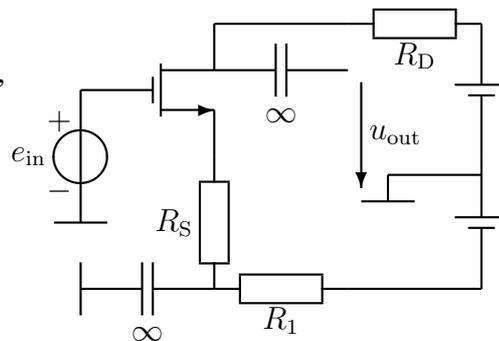
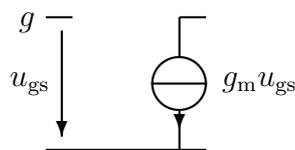
3. Laske virta I . $R_1 = 1 \text{ k}\Omega, R_2 = 0,5 \text{ k}\Omega, R = 100 \Omega, E_1 = E_2 = 4 \text{ V}, \beta_1 = \beta_2 = 100,$
 $U_{BE1} = U_{BE2} = 0,7 \text{ V}.$

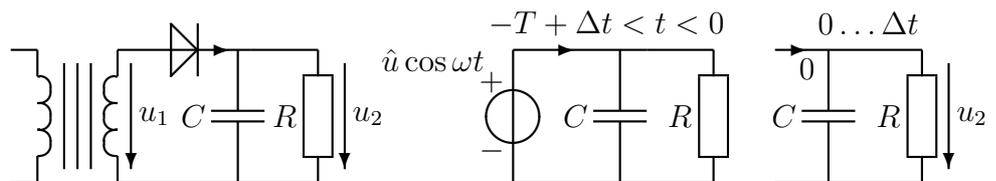
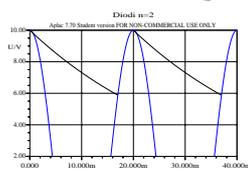
4. Laske signaalijännite u_{out} .

$e_{in} = 100 \text{ mV}, R_D = 10 \text{ k}\Omega, R_1 = R_S = 1 \text{ k}\Omega,$

$g_m = 1 \text{ mS}, U_t = 2 \text{ V}.$

5. Jos lasket tämän tehtävän, jätä yksi tehtävistä 1-4 pois! Oleta, että $u_1 = \hat{u} \cos \omega t$ ja $u_2 = \hat{u} e^{-t/\tau}$, missä $\tau = RC$. Hetkellä $t = \Delta t > 0$ u_2 on pienentynyt minimiarvoonsa $U_{MIN} = u_1(\Delta t) = u_2(\Delta t)$. Laske jännitteen aaltoilu $\Delta u = \hat{u} - U_{MIN}$. $\hat{u} = 10 \text{ V}, R = 32 \Omega, C = 1000 \mu\text{F}, \omega = 100\pi \frac{\text{rad}}{\text{s}}.$

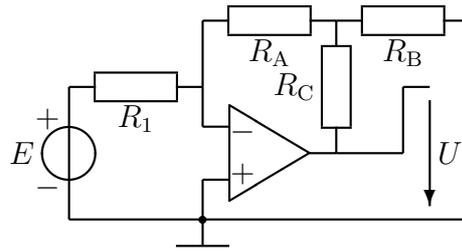
Välikokeet voi uusua to 20.12.2012. Tulokset tulevat **Noppaan** ylihuomenna. Anna anonyymiä **kurssipalautetta** Oodissa! Autat kehittämään opetusta. Jos palautteita tulee yli 113 kpl (50 %), kaikki saavat yhden lisäpisteen!

2. mid-term 11.12.2012. **You may choose only four problems!**

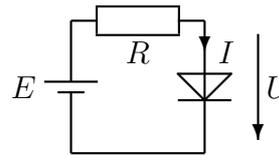
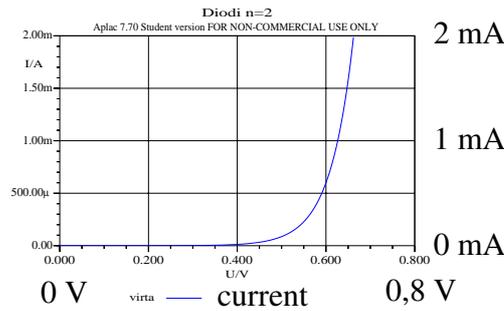
Allowed: Kako, [gr.] calculator, [MAOL], [dictionary, please show it to the personel!]

1. Find voltage U .

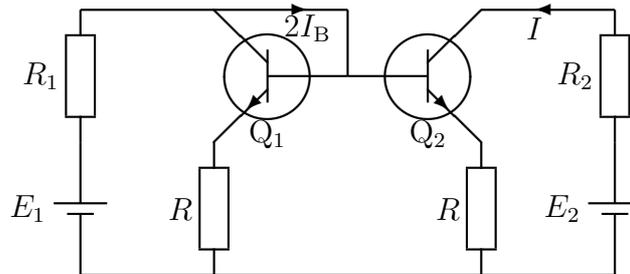
$E = 1 \text{ V}, R_1 = 2 \Omega, R_A = 4 \Omega,$
 $R_B = 4 \Omega, R_C = 4 \Omega.$

2. Voltage $U = 0.65 \text{ V}$. Find resistance R and saturation current I_S . $E = 5.6 \text{ V}, nU_T = 50 \text{ mV}$.

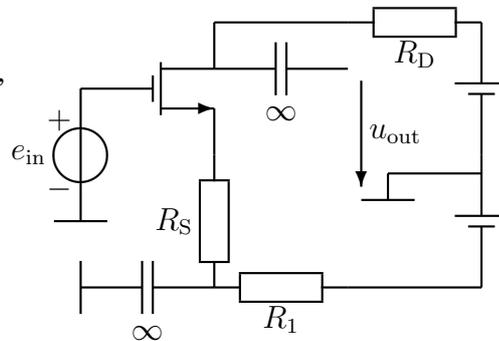
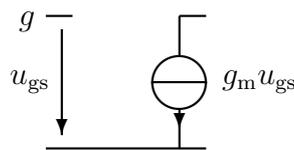

**3. Find current I . $R_1 = 1 \text{ k}\Omega, R_2 = 0.5 \text{ k}\Omega, R = 100 \Omega, E_1 = E_2 = 4 \text{ V}, \beta_1 = \beta_2 = 100,$
 $U_{BE1} = U_{BE2} = 0.7 \text{ V}.$**

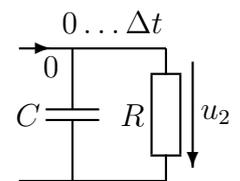
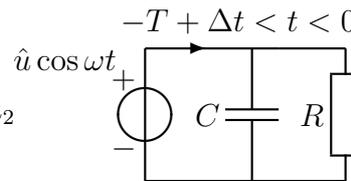
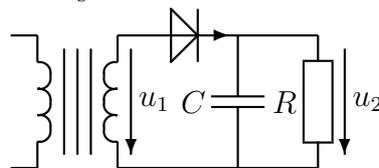
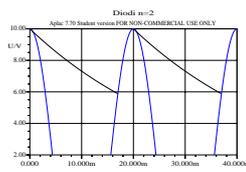

4. Find signal voltage u_{out} .

$e_{in} = 100 \text{ mV}, R_D = 10 \text{ k}\Omega, R_1 = R_S = 1 \text{ k}\Omega,$
 $g_m = 1 \text{ mS}, U_t = 2 \text{ V}.$

5. If you choose to do this problem skip or delete one of the problems 1-4! Assume $u_1 = \hat{u} \cos \omega t$ and $u_2 = \hat{u} e^{-t/\tau}$, where $\tau = RC$. At $t = \Delta t > 0$ u_2 has reached its minimum value $U_{MIN} = u_1(\Delta t) = u_2(\Delta t)$. **Calculate** voltage ripple $\Delta u = \hat{u} - U_{MIN}$. $\hat{u} = 10 \text{ V}, R = 32 \Omega,$
 $C = 1000 \mu\text{F}, \omega = 100\pi \frac{\text{rad}}{\text{s}}.$

The mid-terms **can be renewed** on Thu 20.12.2012. The solutions and results will be found in **Noppa** on Thu. The anonymous **feedback** system of the course is open in Oodi! An extra point will be given if 113 students or more fill the feedback form!

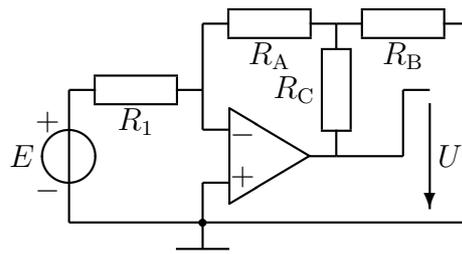
2. mellanförhör 11.12.2012. Du får endast svara på fyra frågor!

Tillåtna: Kako, [gr.] räknaren, [MAOL], [ordboken]

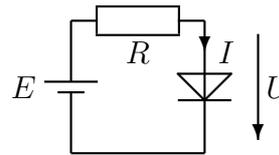
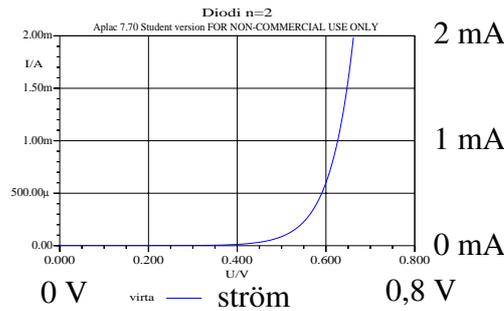
1. Beräkna spänningen U .

$E = 1 \text{ V}, R_1 = 2 \Omega, R_A = 4 \Omega,$

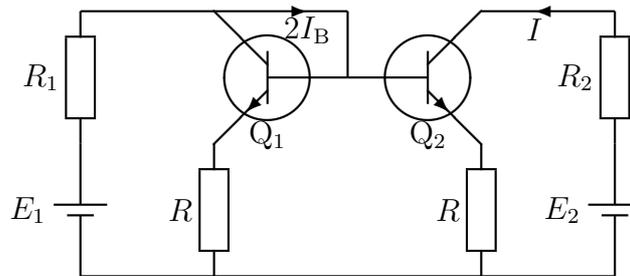
$R_B = 4 \Omega, R_C = 4 \Omega.$

2. Spänningen är $U = 0,65 \text{ V}$. Hur stora är R och läckströmmen I_S . $E = 5,6 \text{ V}, nU_T = 50 \text{ mV}$.

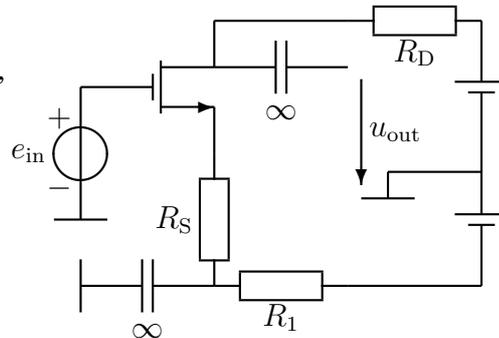
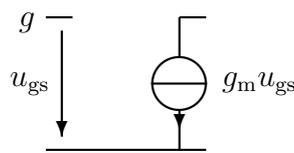
3. Beräkna strömmen I . $R_1 = 1 \text{ k}\Omega, R_2 = 0,5 \text{ k}\Omega, R = 100 \Omega, E_1 = E_2 = 4 \text{ V}, \beta_1 = \beta_2 = 100,$
 $U_{BE1} = U_{BE2} = 0,7 \text{ V}.$

4. Beräkna signalspänningen u_{out} .

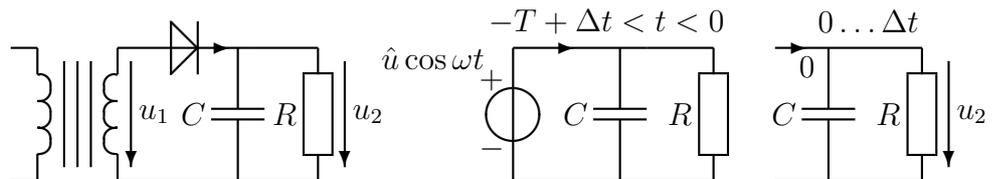
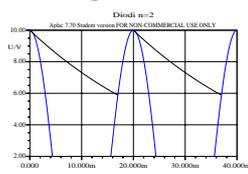
$e_{in} = 100 \text{ mV}, R_D = 10 \text{ k}\Omega, R_1 = R_S = 1 \text{ k}\Omega,$

$g_m = 1 \text{ mS}, U_t = 2 \text{ V}.$

5. Om du svarar på den 5., lämna en av 1-4 bort! Man kan anta, att $u_1 = \hat{u} \cos \omega t$ och $u_2 = \hat{u} e^{-t/\tau}$ ($\tau = RC$). När $t = \Delta t > 0$, är u_2 i sitt minimumvärde $U_{MIN} = u_1(\Delta t) = u_2(\Delta t)$.

Beräkna spänningsvariationen $\Delta u = \hat{u} - U_{MIN}$. $\hat{u} = 10 \text{ V}, R = 32 \Omega, C = 1000 \mu\text{F}, \omega = 100\pi \frac{\text{rad}}{\text{s}}.$

Provet kan förnyas to den 20.12.2012. Resultat och svar kommer till Noppa i övermorgon, tror jag. Ge gärna anonym feedback i Oodi; man ska få en extra påäng, om mer än 50 % av studenter (113) svarar!

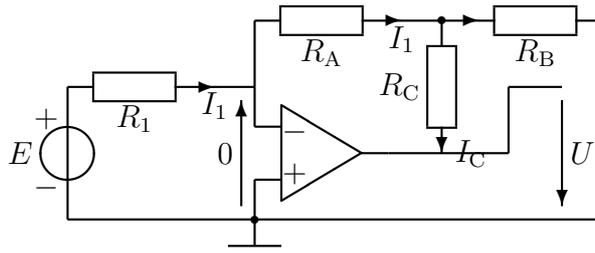
2. välikoe 11.12.2012. **Saat vastata vain neljään tehtävään!**

Sallitut: Kako, [gr.] laskin, [MAOL], [sanakirjan käytöstä sovittava valvojan kanssa!]

1. Laske jännite U .

$$E = 1 \text{ V}, R_1 = 2 \Omega, R_A = 4 \Omega,$$

$$R_B = 4 \Omega, R_C = 4 \Omega.$$

$$-E + R_1 I_1 - 0 = 0 \Rightarrow I_1 = \frac{E + 0}{R_1} \quad (1)$$

$$+0 + R_A I_1 + R_C I_C + U = 0 \Rightarrow I_C = -\frac{R_A I_1 + U}{R_C} \quad (2)$$

$$+0 + R_A I_1 + R_B (I_1 - I_C) = 0 \Rightarrow I_C = \frac{R_A I_1 + R_B I_1}{R_B} \quad (3)$$

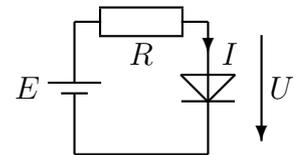
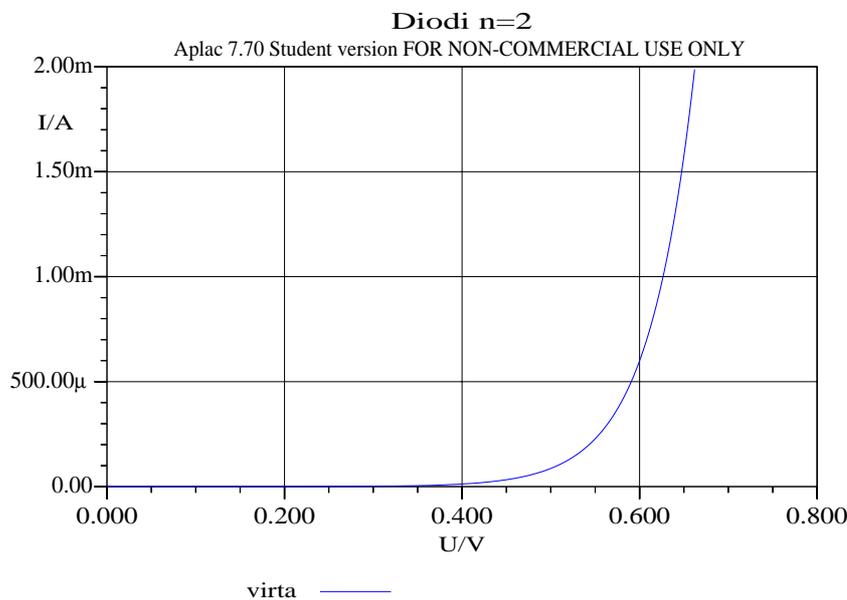
$$-\frac{R_A I_1 + U}{R_C} = \frac{R_A I_1 + R_B I_1}{R_B} \Rightarrow U = -R_C \frac{R_A I_1 + R_B I_1}{R_B} - R_A I_1 \quad (4)$$

$$U = -\left(R_C \frac{R_A + R_B}{R_B} + R_A\right) I_1 = -\frac{R_A}{R_1} \left(R_C \frac{R_A + R_B}{R_A R_B} + 1\right) E \quad (5)$$

$$U = -\frac{R_A}{R_1} \left(1 + \frac{R_C}{R_{AB}}\right) E = -6 \text{ V} \quad (6)$$

Tulos on ikään kuin invertoivan ja ei-invertoivan vahvistuksen tulo.

2. Diodin jännite $U = 0,65 \text{ V}$. Laske vastus R ja saturaatiovirta I_S . $E = 5,6 \text{ V}$, $nU_T = 50 \text{ mV}$.

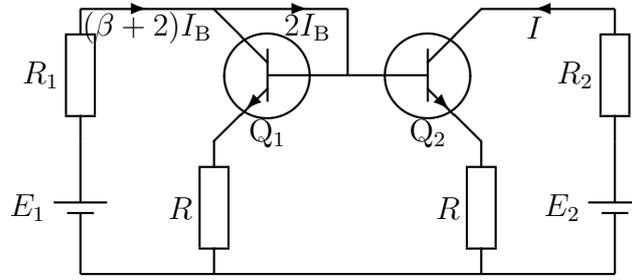

Käyrältä luettuna: $I \approx 1,5 \text{ mA}$.

$$I = I_S \left(e^{U/U_T} - 1\right) = I_S e^{20U} \Rightarrow I_S = \frac{I}{e^{20U}} = 3,34 \text{ nA} \quad (7)$$

$$-E + RI + U = 0 \Rightarrow R = \frac{E - U}{I} = 3,3 \text{ k}\Omega \quad (8)$$

3. Laske virta I . $R_1 = 1 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 0,5 \text{ k}\Omega$, $R = 100 \text{ }\Omega$, $E_1 = E_2 = 4 \text{ V}$, $\beta_1 = \beta_2 = 100$, $U_{BE1} = U_{BE2} = 0,7 \text{ V}$.

$$-E_1 + R_1(\beta + 2)I_B + U_{BE} + R(\beta + 1)I_B \quad (9)$$

$$\Rightarrow I_B = \frac{E_1 - U_{BE}}{R_1(\beta + 2) + R(\beta + 1)} = 29,44 \text{ }\mu\text{A} \quad (10)$$

$$I_{B2} = I_{B1} \Rightarrow I = \beta I_B = \frac{E_1 - U_{BE}}{R_1 \frac{\beta+2}{\beta} + R \frac{\beta+1}{\beta}} \approx \frac{E_1 - U_{BE}}{R_1 + R} = 3 \text{ mA} \quad (11)$$

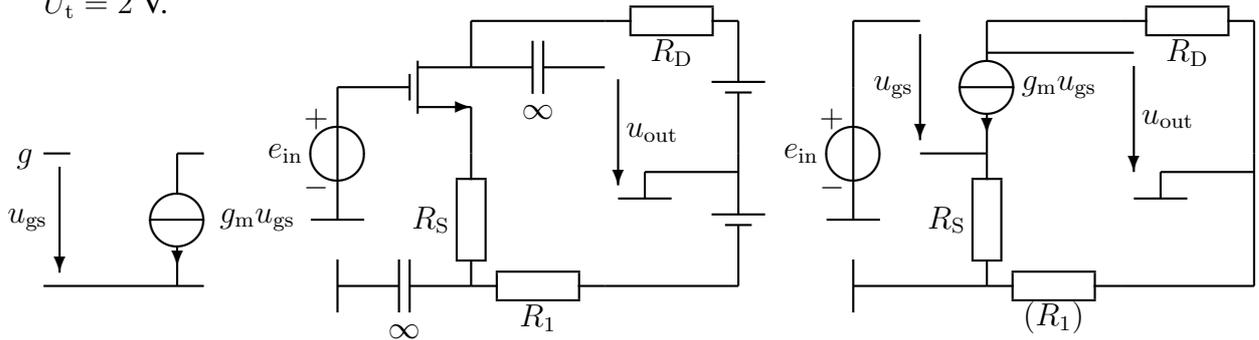
Tarkistus:

$$U_{CE1} = E_1 - R_1(\beta + 2)I_B - R(\beta + 1)I_B = 0,7 \text{ V} \geq 0,3 \text{ V} \quad (12)$$

$$U_{CE2} = E_2 - R_2\beta I_B - R(\beta + 1)I_B = 0,7 \text{ V} \geq 0,3 \text{ V} \quad (13)$$

OK!

4. Laske signaalijännite u_{out} . $e_{in} = 100 \text{ mV}$, $R_D = 10 \text{ k}\Omega$, $R_1 = R_S = 1 \text{ k}\Omega$, $g_m = 1 \text{ mS}$, $U_t = 2 \text{ V}$.

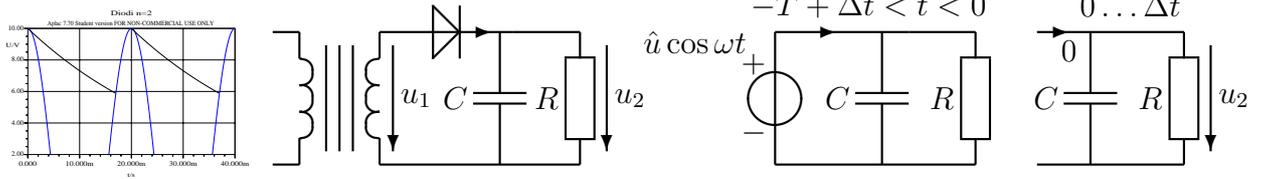

$$e = u_{gs} + R_S g_m u_{gs} \Rightarrow u_{gs} = \frac{1}{1 + R_S g_m} e \quad (14)$$

$$u_{out} = -R_D g_m u_{gs} = -R_D g_m \frac{1}{1 + R_S g_m} e \quad (15)$$

$$A_u = -R_D g_m \frac{1}{1 + R_S g_m} = -5 \quad (16)$$

5. Jos lasket tämän tehtävän, jätä yksi tehtävistä 1-4 pois! Oleta, että $u_1 = \hat{u} \cos \omega t$ ja $u_2 = \hat{u} e^{-t/\tau}$, missä $\tau = RC$. Hetkellä $t = \Delta t > 0$ u_2 on pienentynyt minimiarvoonsa $U_{\text{MIN}} = u_1(\Delta t) = u_2(\Delta t)$. **Laske** jännitteen aaltoilu $\Delta u = \hat{u} - U_{\text{MIN}}$. $\hat{u} = 10 \text{ V}$, $R = 32 \Omega$, $C = 1000 \mu\text{F}$, $\omega = 100\pi = 18 \frac{\text{k}^\circ}{\text{s}}$.

$$U_{\text{MIN}} = u_1 = \hat{u} \cos \omega \Delta t = \hat{u} e^{-\frac{\Delta t}{RC}} = u_2 \quad (17)$$

Haetaan ratkaisu kokeilemalla:

$\Delta t/\text{ms}$	$\cos(100\pi t)$	$e^{-t/\tau}$
13	-0,587785	0,666071
14	-0,309017	0,645573
15	0	0,625705
16	0,309017	0,606449
17	0,587785	0,587786
18	0,809017	0,569697
19	0,951057	0,552164
20	1.000	0,535172

Taulukosta nähdään, että $\Delta t \approx 17 \text{ ms}$.

$$U_{\text{MIN}} = u_1(\Delta t) = u_2(\Delta t) = \hat{u} 0,58779 \quad (18)$$

$$\Delta u = \hat{u} - U_{\text{MIN}} = \hat{u} (1 - 0,58779) = 4,12 \text{ V} \quad (19)$$

Vastaus edellä! Karkea likiarvo (puoliaaltotasasuuntauksen takia täys- T eikä puolikas):

$$I = C \frac{\Delta u}{\Delta t} \Rightarrow \Delta u = \frac{I}{C} \Delta t \approx \frac{\hat{u}}{C} T = 6,25 \text{ V} \quad (20)$$

Lasketaan keskimääräisen virran likiarvo tarkemmin:

$$\Delta u \approx \frac{\hat{u} - \frac{\Delta u}{2}}{C} T \Rightarrow \Delta u \approx \frac{\hat{u}}{\frac{\tau}{T} + \frac{1}{2}} = 4,76 \text{ V} \quad (21)$$

Suurilla rippelin arvoilla ja puoliaaltotasasuuntauksessa yleisemminkin yllä oleva likiarvokaava toimii huonosti, kuten tuloksestakin näkyy. Entäpä vanha kunnon elektroniikan työhevonen, Taylorin sarja? Sarja suppenee sitä nopeammin, mitä pienempi on x ; siksi äksäksi kannattaa valita pieni luku. Valitaan $x = T - \Delta t$ loogisemman Δt :n sijaan:

$$\cos \omega(T - \Delta t) = e^{-\frac{\Delta t}{RC}} = e^{-\frac{T - x}{RC}} \quad (22)$$

$$\cos \omega x = e^{-\frac{T}{\tau}} e^{\frac{x}{\tau}} \quad (23)$$

$$1 - \frac{1}{2!} (\omega x)^2 = e^{-\frac{T}{\tau}} \left(1 + \frac{x}{\tau} + \frac{1}{2!} \left(\frac{x}{\tau} \right)^2 \right) \quad (24)$$

$$\frac{1 + \tau^2 \omega^2 e^{\frac{T}{\tau}}}{2\tau} x^2 + x + \tau(1 - e^{\frac{T}{\tau}}) = 0 \Rightarrow x \approx 2,897 \text{ ms} \quad (25)$$

Eli $\Delta t \approx 17,1 \text{ ms}$ ja $\Delta u = 4,14 \text{ V}$. Aika hyvä! Kannattaa ehkä johtaa likiarvokaava mahdollista myöhempää käyttöä varten (käsitellään kokoaltotasasuuntaus myöhemmin):

$$x = \frac{-1 + \sqrt{1 + 2(1 + \tau^2 \omega^2 e^{\frac{T}{\tau}})(e^{\frac{T}{\tau}} - 1)}}{1 + \tau^2 \omega^2 e^{\frac{T}{\tau}}} \tau \approx \frac{\sqrt{2e^{\frac{T}{\tau}}(e^{\frac{T}{\tau}} - 1)} - \frac{1}{\tau \omega}}{2\pi e^{\frac{T}{\tau}}} T \quad (26)$$

$$\approx \frac{\sqrt{1 - e^{-\frac{T}{\tau}}}}{\sqrt{2}\pi} T = 3,07 \text{ ms} \quad (27)$$